

Csécsy György

egyetemi tanár

Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar

A SZELLEMI ALKOTÁSOK JOGÁNAK SZABÁLYOZÁSI KÉRDÉSEI*

Debreceni Jogi Műhely, 2020. évi (XVII. évfolyam) 3-4. szám (2020. december 30.)

DOI 10.24169/DJM/2020/3-4/3

Abstract: The study finds that the regulation of intellectual property is dominated by civil law rules. The old Civil Code expressed the correlation with the law of intellectual property and regulated the legal protection of know-how, however, the legal material could be found in the separate legal acts organically related to it. The new Civil Code, Act V of 2013 is no longer entitled as intellectual property rights but “copyright and industrial property rights”, and know-how has been protected as a form of trade secret. The homogeneous nature of copyright is broken by Act XCIII of 2016, which provides for collective rights management. In the field of industrial property protection, the most problematic legal institution was know-how. The LIV Act of 2018, which was born after the rules of the new Civil Code, opens a new chapter in the regulation of know-how. In this connection, the law transposes Directive 2016/943/EU into the Hungarian law. The legislator therefore chose the solution that it has incorporated the new conceptual approach, legal institutions, and rules of procedure for the protection of business secrets into national law not by creating them in the Civil Code but by creating new legislation. In this way, the private secrets of natural and legal persons will continue to enjoy the protection of personal rights, while trade secrets and know-how will enjoy protection based on the logic and sanction system of intellectual property protection.

Keywords: intellectual property law, regulation, civil law, Civil Code, collective rights management, trade secret, know-how

Absztrakt: A tanulmány megállapítja, hogy a szellemi alkotásokra vonatkozó szabályozásban a polgári jogi szabályok dominanciája érvényesül. A régi Polgári Törvénykönyv kifejezte a kapcsolódást a szellemi alkotások jogával és szabályozta a know-how jogvédelmét, a joganyag ugyanakkor az ahhoz szervesen kapcsolódó külön jogszabályokban volt fellelhető. Az új Polgári Törvénykönyv, a 2013. évi. V. törvény már nem a szellemi alkotásokhoz fűződő jogok, hanem a „szerzői jog és iparjogvédelem” címet viseli, a know-how pedig az üzleti titok egyik fajtájaként részesült védelemben. A szerzői jog homogén jellegét megtöri a 2016. évi XCIII. törvény, amely a közös jogkezelésről rendelkezik. Az iparjogvédelem területén a legproblematikusabb jogintézmény a know-how volt. Az új Polgári Törvénykönyv szabályai után megszületett 2018. évi LIV. törvény új fejezetet nyit a know-how szabályozása terén. Ezzel kapcsolatban a törvény a 2016/943/EU Irányelvet ülteti át a magyar jogba. A jogalkotó tehát azt a megoldást választotta, hogy az üzleti titok védelmére vonatkozó új fogalmi megközelítést, jogintézményeket és eljárási szabályokat nem a Polgári Törvénykönyvben, hanem egy új jogszabály megalkotása útján tette azokat a nemzeti jog részévé. Ezzel a természetes és jogi személyek magántitkai változatlanul személyiségi jogi védelmet, míg az üzleti titok és a know-how a szellemi tulajdonjogi védelem logikájára és szankciórendszeré épülő védelmet élveznek majd.

Kulcsszavak: szellemi alkotások joga, szabályozás, polgári jog, Polgári Törvénykönyv, közös jogkezelés, üzleti titok, know-how

---

* A tanulmány megjelenését az EFOP-3.6.1-16-2016-00022 Debrecen Venture Catapult Program című pályázat tette lehetővé.

1. A szellemi alkotások joga tág értelemben azokat a jogintézményeket foglalja magában, amelyek az új gondolatokat tartalmazó alkotások, szellemi termékek létrehozásával és felhasználásával kapcsolatos szabályokat tartalmaznak.¹

A szellemi alkotások joga elnevezés alatt a polgári jog tudománya hagyományosan e jogterület két főbb részterületét különbözteti meg: egyik a szerzői jog, a másik pedig az iparjogvédelem területe.

A szerzői jog az irodalom, a tudomány és a művészet körébe tartozó szellemi alkotások létrehozásával és felhasználásával összefüggő jogviszonyok sajátos szabályait foglalja magában. A szerzői jog által védett alkotások esetén az individualitás, az alkotó és műve kapcsolatában a szubjektív mozzanatok dominanciája figyelhető meg. A szerzői jog területe – szemben az iparjogvédelemmel – viszonylag homogénebb, következetesebben tükrözi a szabályozott jogviszonyoknak valódi szellemi alkotáshoz kötődését.

A szerzői jog körében továbbá a vagyoni-gazdasági mozzanatok kevésbé jelentős szerepet játszanak.²

Az iparjogvédelem fogalmi körébe három, természetét tekintve eltérő intézménycsoport tartozik.

Az első csoportba a műszaki-gazdasági természetű szellemi alkotások védelmére vonatkozó szabályok tartoznak, így a találmányok szabadalmi oltalma, a használati mintaoltalom, a mikroelektronikai félvezetők topográfiájának oltalma, az újítás, valamint a know-how. Ezen jogintézmények közös jellemzője, hogy műszaki-gazdasági természetű új gondolatok létrehozásával és felhasználásával összefüggő szabályokat tartalmaznak, így közel állnak ebből a szempontból a szerzői jog intézményéhez. Eltérés azonban, hogy az említett tudományos-műszaki jellegű alkotások nem művészi, esztétikai megközelítést igénylő alkotásfajták és ezek tekintetében az alkotóhoz kötődés kevésbé szoros, objektívebb értékelést igényelnek és gazdasági-vagyoni aspektusai hangsúlyozottabban jelentkeznek.

Az iparjogvédelemnek a szerzői jog szabályozásához képest megmutató heterogénebb jellegét mutatja az, hogy az iparjogvédelem körében tartoznak az ún. vállalat- és árujelzők (kereskedelmi név, védjegy, földrajzi árujelzők oltalma), továbbá legtágabb értelemben a versenyjog szabályai is. Az iparjogvédelem szabályanyaga tehát szélesebb területet ölel fel, mint a szellemi alkotásoké.³

A szellemi alkotások jogi védelmének kifejeződését a polgári jog tudománya jogrendszerünk egyik legfontosabb elvére, az ember védelmének elvére alapítja.⁴ Ennek tételesjogi megnyilvánulása volt, a polgári jogban az 1959. évi IV. törvény 2. §-ának (1) bekezdése, mely szerint a törvény védi az állampolgárok személyhez fűződő jogait és törvényes érdekeit.

Az ember védelmének ez az alapvető elve a polgári jogban két fontos területen érvényesül. Egyrészt vannak olyan szabályok és jogintézmények, amelyek az embert, mint embert védelmezik tevékenységre tekintet nélkül. Az ilyen személyiségi jogok pl. az élethez, testi épséghez, személyes szabadsághoz, névhez, jóhírnévhez stb., illetve ezek védelméhez kapcsolódó jogok, amelyek a régi Ptk. Általános rész keretében nyertek szabályozást.⁵

Az ember védelmét szolgáló polgári jogi eszközök, jogintézmények másik fontos területe az embert tevékenységére tekintettel védi, azaz az alkotó tevékenységet végző, a magasabbrendű szellemi tevékenységet folytató, a társadalmi fejlődést jelentősen elősegítő egyének érdekeit oltalmazza. A jogi védelem ebben az esetben úgy valósul meg, hogy a polgári jog az alkotó munkát jogi elismerésben részesíti akként, hogy a létrejött szellemi alkotás tekintetében építi ki a jogi oltalmat és biztosítja egyben az alkotás fölötti rendelkezési jogot az alkotó számára.

Ez az alkotáscentrikus jogi oltalmi konstrukció és az ehhez tapadó sajátos szabályrendszer alapozza meg a szellemi alkotások jogterületének viszonylagos önállóságát.

A szellemi alkotások joga a magyar jogrendszerben a jogtudomány álláspontja szerint és tételesjogi szabályanyaga alapján is a polgári jog területéhez tartozik. Ez a megállapítás annak ellenére helytálló, hogy

¹ Világhy Miklós: A szellemi alkotások joga, Tankönyv Kiadó, Budapest, 1983. 5.

² Lontai Endre: A szellemi alkotások joga, Tankönyv Kiadó, Budapest, 1987. 6.

³ Lontai: i.m.:7.

⁴ Világhy: i.m.:6.

⁵ Lásd: Az 1959. évi IV. törvény vonatkozó rendelkezéseit.

a magyar jogelmélet sem vitatja, hogy a szellemi alkotásokra vonatkozó jogi szabályozásban nemcsak a polgári jogi eszközök, hanem más jogágak szabályai is helyek kapnak, sőt – különösen az iparjogvédelem területén – a jogon kívüli szervezeti-gazdasági tényezők is fontos szerepet játszanak. Ezzel együtt azonban hangsúlyozni kell, hogy a szellemi alkotásokra vonatkozó szabályozásban a polgári jogi szabályok dominanciája érvényesül.

A szellemi alkotásokra vonatkozó joganyag ugyanakkor a magyar polgári jogban nem a Ptk-ban, hanem az ahhoz szervesen kapcsolódó külön jogszabályokban (a szerzői jogi, szabadalmi, védjegy stb. törvényekben) lelhető fel.

A régi Ptk-ban utalás történik az említett külön jogszabályokra, tehát a törvény szellemi alkotásokra vonatkozó általános jogi védelme kiterjedt a speciális oltalmi formákat szabályozó külön jogszabályi rendelkezésekre és konkretizálódik ezekben a jogszabályokban. Az egyes jogszabályokban továbbá általában visszautalás történt a Ptk-ra, mint mögöttes területre.

Végül megemlíjtük, hogy egyetlen jogintézmény, melynek szabályai nem speciális jogszabályban, hanem magában a régi Ptk-ban találhatók, a know-how és annak jogi védelme, amellyel az egyes nevesített oltalmi formák mellett a későbbiekben az iparjogvédelem körében ugyancsak foglalkozunk.⁶

2. Az új Ptk, a 2013. évi V. törvény több ponton lényegesen eltér az 1959. évi Ptk. szellemi alkotások védelmére szolgáló szabályaitól. A rész immár nem „a szellemi alkotásokhoz fűződő jogok” hanem „szerzői jog és iparjogvédelem” címet viseli. Elmarad a szellemi alkotások védelmét deklaráló általános szabály⁷ és ennek megfelelően a törvény elhagyja az ún. egyéb, a szerzői jogi és iparjogvédelmi törvényekben fel nem sorolt szellemi alkotások védelmére vonatkozó szabályt is. Ezzel megszűnik az ún. hézagmentes oltalom. A know-how pedig az új Ptk.-ban az üzleti titok egyik fajtájaként részesült védelemben. Megszűnt továbbá a szellemi alkotásokhoz fűződő jogok megsértése esetére a személyiségi jogsértési szankciók kiegészítő alkalmazása.

Változatlan maradt ugyanakkor a Ptk. és a nevesített szerzői jogi és iparjogvédelmi oltalmi tárgyak védelméről rendelkező törvények kapcsolata. A kapcsolatot meghatározó szabály továbbra is a személyiségi jogok védelméről rendelkező szabályokat követi, azonban külön részben kap helyet, tehát már nem tartozik a személyiségi jogokkal egy szerkezeti egységbe.⁸

Az új rendelkezések tükrözik, hogy a jogalkotó nem kívánt állást foglalni a szerzői jogra és az iparjogvédelemre vonatkozó jogtudományi elméleti vitában: szellemi alkotás vagy szellemi tulajdon. A személyiségi jogokat követően, tehát nem a dologi joghoz kapcsolódóan, de már külön rendelkezik a törvény szerzői jogi, iparjogvédelmi oltalomhoz való viszonyáról.⁹

A nevesített szerzői jogi és iparjogvédelmi oltalmi tárgyak jogi védelméről értelemszerűen továbbra is külön törvények rendelkeznek. A külön törvényekben meghatározott oltalmi tárgyak felsorolásától eltekint az új Polgári törvénykönyv. A jelenleg nevesített, külön törvényben meghatározott védelemben részesülő szellemi alkotások a szerzői mű, a szabadalmazható találmány, a formatervezési, használati minta, a félvezető termékek topográfiaja. A szerzői jogokhoz kapcsolódó jogok védik az alábbi szellemi teljesítményeket: az előadóművészek előadásait, a hangfelvétel-előállítók hangfelvételeit, filmelőállítók filmjeit, rádió és televízió szervezetek műsorait és az adatbázis- elő-állítók adatbázisait. A külön szabályozott árujelzők közé a védjegy és a földrajzi árujelző tartozik. Egyéb, nevesített oltalmi tárgy ma például a szabadalmi törvényben külön szabályozott növényfajta.

Meg kell említeni az oltalmi tárgyak között a kereskedelmi név védelméről is, hiszen az iparjogvédelmi oltalom elemi nemzetközi jogérvényesítéséről rendelkező Párizsi Uniós Egyezmény rendelkezik arról, hogy

⁶ 1959. évi IV. törvény 86. §. 3. bekezdés.

⁷ Lásd: Az 1959. IV. törvény 86 §. 1.bekezdését.

⁸ Vékás Lajos (szerk.): a Polgári Törvénykönyv magyarázatokkal, Complex Kiadó, Budapest, 2013. 75.

⁹ Vékás Lajos (szerk.): i.m.: 76.

a tagállamoknak védelemben kell részesíteniük a védjegyként nem lajstromozott kereskedelmi neveket is.¹⁰

3. Ami a szerzői jogi szabályozást illeti meg kell állapítani, hogy a hatályos jogokban az 1999. évi LXXVI. törvény alapján valósul meg. A szerzői jog a szellemi alkotások jogának egyik fontos részterülete, szabályanyaga alapján véve homogén jellegű volt 2016-ig, amikor is külön törvény született a közös jogkezelésről.¹¹ A szerzői jogi szabályozás vagyoni és személyi viszonyokat rendez. Sajátosságai, számos különleges funkciója következtében az idők során önálló, elkülönült jogterületté alakult mind hazai jogrendszerünkben, mind a külföldi országok jogrendszerében. A szerzői jogi szabályozás egyik alapvető célja a szellemi alkotások ösztönzése, ennek jegyében ismeri el a személyhez fűződő vagyoni jogokat a szerző javára, ezáltal járul hozzá a nemzeti, az európai és az egyetemes kultúra értékeinek megbecsüléséhez, megóvásához.

A szerzői jogi szabályozásnak ugyanakkor a magán-és a közérdek egyensúlyát is meg kell teremtenie, illetve fenn kell tartania. Egyensúlyra van szükség a szerzők és más jogosultak valamint a felhasználók és a széles közösség érdekei között. A törvényhozásnak ki kell elégítenie az oktatás, a művelődés, a tudományos kutatás és a szabad információhoz jutás jogos igényeit is és lépést kell tartania a technikai fejlődéssel. A szerzői jogi védelem abszolút szerkezetű, negatív kötelezettséget alkotó jogviszony, amely jellegében hasonló a tulajdonviszonyhoz. Tárnya azonban szellemi alkotás, amely a szerző személyiségéhez kötődő jogosultságok elismerését és oltalmazását is igényli.¹²

Mint említettük, a szerzői jogi szabályozás homogén jelleget megtöri a közös jogkezelésről szóló új törvény, nem törvényi szinten továbbá meg kell említeni az árva mű egyes felhasználásainak engedélyezésére vonatkozó részletes szabályokról szóló 100/2009 (V.8.) Kormányrendelet.

4. A közös jogkezelésről a 2016. évi XCIII törvény rendelkezik. A közös jogkezelés szabályozásainak az az indoka, hogy ha nagyszámú felhasználó használ egy adott művet, előadást gyakorlatilag azonos időben, az engedélyezési jogok nagy díjigények érvényesítését számos gyakorlati nehézség akadályozza. Ehhez párosul a szórakozás és művelődés iránti keresletet ösztönző - elsősorban az új digitális technikához kapcsolódó - dinamikus műszaki fejlődés, amely a szellemi termékekhez való hozzájutást könnyebbé és olcsóbbá teszi és megsokszorozza az olyan típusú felhasználások számát, amelyeket nem lehet egyénileg jogosítani. Így a szerzői és szomszédos jogok világméretet öltő közös gyakorlása az információs társadalmi korszakában mindinkább számottevő tényezővé válik.

A törvény alábbiak szerint határozza meg a közös jogkezelés fogalmát: egyes szerzői vagyoni jogok és a szerzői joghoz kapcsolódó vagyoni jogok több jogosult érdekében és közös javára közös jogkezelő szervezet által történő gyakorlása és érvényesítése függetlenül attól, hogy azt törvény írja elő vagy az a jogosultak elhatározásán alapul és a következőkre terjed ki:

- a szerző művek és kapcsolódó jog teljesítmények felhasználásnak engedélyezése vagy díjigény érvényesítése,
- a jogdíjak és a felhasználás egyéb feltételeinek megállapítása vagy az ebben való részvétel,
- a felhasználás figyelemmel kísérése,
- a jogdíjak kezelése,
- a jogdíjak jogosultak között történő felosztása, kifizetése, vagy felosztás céljára másik szervezetnek történő átadása,
- fellépés a szerzői jog vagy kapcsolódó jog megsértésével szemben bírósági, illetve hatósági eljárás

¹⁰ Vékás Lajos (szerk.): i.m.: 79.

¹¹ Lásd: A 2016. évi XCIII. törvényt a közös jogkezelésről.

¹² Lontai: i.m.: 37.

során.¹³

Kötelező közös jogkezelés vagy előírt közös jogkezelés körébe tartozó esetben kizárólag reprezentatív közös jogkezelő szervezet végezhet közös jogkezelést, amelynek rendelkeznie kell az ehhez szükséges hatósági engedéllyel.

A szerzői jogban a szerzői művek felhasználáshoz engedélyre van szükség. Az engedély megszerzése történhet közvetlenül a szerzővel vagy a szomszédos jogi jogosulttal szerződés útján (nagyjogos felhasználás) vagy az engedélyt a közös jogkezelőn keresztül kapja meg a felhasználó (kisjogos felhasználás).

A törvény szerint a közös jogkezelés lehet kötelező, önkéntes és kilépést engedő kiterjesztett hatályú.

A jogosult szabadon választhatja meg, hogy mely közös jogkezelő szervezetnek ad megbízást szerzői vagy kapcsolódó jogai kezelésre. A közös jogkezelő szervezet köteles a megbízást elfogadni. A jogosult ugyanazon ország tekintetében ugyanazon típusú műveivel kapcsolatos szerzői jog vagy kapcsolódó jog kezelésével kizárólag egy közös jogkezelő szervezettel bízhat meg. A közös jogkezelő szervezetnek adott jogkezelési megbízást írásba kell foglalni, kötelező tartalmi elemeit Kormányrendelet határozza meg. Közös jogkezelő szervezet csak egyesületi formában jöhet létre és működhet.¹⁴

Végül megjegyzendő, hogy a szerzői jogi törvénybe bekerült az árva művek felhasználásának valamint a követő jog intézményének szabályozása.

5. Az iparjogvédelem a szerzői jog mellett a szellemi alkotások jogába tartozó védelmi eszközök, oltalmi formák sajátos csoportját jelenti. Amíg azonban a szerzői jog szabályanyaga viszonylagos egységet alkot az iparjogvédelem – mint látni fogjuk - sokkal heterogénebb, ebből adódóan bizonyos oltalmi formáknak az iparjogvédelem körébe való besorolása legalábbis nem egyértelmű. (pl: védjegyek vagy a formatervezési mintaoltalom)

Ezzel együtt megállapítható, hogy az iparjogvédelem és a szerzői jog eltérő sajátosságokkal rendelkezik, melyek a következők:

- Az iparjogvédelem területén a jogi oltalom elengedhetetlen feltétele a központi (SZTNH általi) nyilvántartásba vétel, vagyis a lajstromozás. A szerzői alkotások ezzel azonban automatikusan, létrehozásuk pillanatától minden alakszerűség nélkül oltalomban részesülnek.
- Az iparjogvédelem tárgyainál az alkotással szembeni minőségi követelményt az újdonság, szerzői alkotásnál pedig az egyéni eredeti jelleg megkövetelése jelenti.
- Az iparjogvédelem alkotásánál a szerző egyéni személyiségjegyei, tulajdonságai kevésbé játszanak fontos szerepet (vagy egyáltalán szóba sem jöhetnek, mint pl.: az árujelzőknél), a szerzői alkotások viszont jobban függenek az alkotó személyiségétől, vagyis az adott szerzőtől elválaszthatatlanok.
- Az iparjogvédelmi alkotások oltalmi ideje viszonylag rövid (5, 10, 20, kivételesen 25 év) és azt bejelentés napjától számítják. A szerzői alkotások oltalmi ideje ennél lényegesen hosszabb, ezek a szerző életében és halálát követően 70 évig részesülnek oltalomban.
- Végül az iparjogvédelmi tárgyakkal behatárolt számú fajtája létezik, a szerzői alkotások ezzel ellentétben szinte megszámlálhatatlanok és lényegesen nagyobb fajtagazdaságot mutatnak (pl. képzőművészeti alkotások)¹⁵

Az iparjogvédelem területe igen széles sávot ölel fel. Ide tartoznak mindenek előtt a műszaki alkotások védelmét szolgáló jogintézmények, mint a szabadalom, a használati mintaoltalom, mikroelektronikai félvezető termékek topológiájának oltalma, valamint sajátos eltéréssel, tág értelemben a formatervezési mintaoltalom.

¹³ A közös jogkezelésről szóló 2016. évi XCIII. törvény 4. §.

¹⁴ A közös jogkezelésről szóló 2016. évi XCIII. törvény 13, 15, 21 §.

¹⁵ Tattay Levente, Pintz György, Pogácsás Anett: Szellemi alkotások joga, Szent István Társulat, Budapest, 2011. 27.

Polgári jogi jellegűnek minősíthetők, ezért az iparjogvédelem körébe sorolható a vállalat és árujelzők joga (a kereskedelmi név védelme a védjegyjog, földrajzi árujelzők), bár hangsúlyozni kell, hogy ezek az intézmények nem minősíthetők szellemi alkotások oltalmát szolgáló jogintézményeknek.

Végül legtágabb értelemben szokás az iparjogvédelem részeként említeni a versenyjog (tisztességtelen verseny) szabályait, de megjegyzendő ez a joganyag nem illeszthető be az iparjogvédelem intézmény rendszerébe annak ellenére, hogy polgári jogi jellege vitathatatlan.¹⁶

Az iparjogvédelem jogviszonyai tekintetében különböző létszakaszokat különböztetünk meg.

- Az alkotás létrehozásáig terjedő szakaszban a jogi szabályozásnak színvonalas társadalmilag hasznos alkotások létrehozásának kell ösztönözni. Erre szolgálnak pl: a kutatási szerződések, vagy megbízások, amelyek elősegítik, befolyásolják az alkotó tevékenységet. Az ilyen jogviszonyok relatív szerkezetűek.
- A jogi oltalom biztosítása a második, egyben legfontosabb szakaszt, melyet alapjogviszonynak is tekinthetünk. Ezek abszolút szerkezetű, negatív tartalmú jogviszonyok, amelyek a jogviszony jogosultjának kizárólagos jogot biztosítanak arra, hogy pl., a szabadalommal védett találmánnyal, védjeggyel stb. rendelkezzenek, míg mások az alkotáshoz fűződő érdekek tiszteletben tartását kötelesek.
- Végül a felhasználás jogviszonyai szintén szerződéses viszonyok, relatív szerkezetűek és pozitív tartalmúak, amelyek alkalmasak arra, hogy az alkotások minél előbb gyakorlati felhasználásra kerüljenek pl. licencia szerződés útján.¹⁷

6. Az iparjogvédelem legproblematikusabb jogintézménye a szabályozás megváltozásáig a know-how volt.

A know-how hazai jogvédelmét vizsgálva megállapítható, hogy Magyarországon a Polgári Törvénykönyv 1977-ben végrehajtott reformja a know-how egy sajátos jogi védelmet vezetett be és a világra először – bár a know-how kifejezést nem használta – elvileg deklarálta a know-how védelmét anélkül azonban, hogy részletezte volna az oltalom jellegét, annak tartalmát. A szellemi alkotások védelmének deklarálása után az 1959. évi IV. törvény a nem nevesített alkotások vonatkozásában úgy rendelkezett, hogy „A törvény védi azokat a szellemi alkotásokat is, amelyekről külön jogszabályok nem rendelkeznek, de amelyek társadalmilag széles körben felhasználhatók és még közkinccsé nem váltak.”¹⁸

Ehhez szorosan kapcsolódik a régi Ptk. 86. § /4/ bekezdése, amelynek alapján: „A személyeket védelem illeti meg vagyoni értékű, gazdasági, szervezési ismereteik és tapasztalataik tekintetében is. A védelmi idő kezdetét és tartalmát jogszabály határozza meg”

Az új Ptk., a 2013. évi V. törvény alapján a szellemi tulajdonjogokkal való közvetlen kapcsolatot a 2:55 §.(kiegészítő alkalmazás) teremti meg, mely szerint „E törvényt kell alkalmazni a hatálya alá tartozó olyan kérdésekben, amelyet a szerzői jogról és az iparjogvédelemről, valamint az üzleti titok védelméről rendelkező törvények nem szabályoznak”. A hatályos Polgári Törvénykönyv a know-how-t mint védett ismeretet az üzleti titok körébe helyezte el mint nevesített személyiségi jogot. A Törvénykönyv 2:46.§. /1/ bekezdés szerint a magántitok védelem kiterjed különösen a levéltitok, a hivatásbeli titok és az üzleti titok oltalmára.¹⁹

Az új Ptk.-ban az üzleti titok fogalma a TRIPS Egyezséghez lett igazítva. Az 1959. évi IV. törvény szerint a know-how a szellemi alkotások egyik fajtája volt, melynek védelmét a személyiségi jogok védelmét biztosító fejezetnek egy alfejezete biztosította, addig az új Törvénykönyv szerint a know-how szabályai védelmet biztosítottak minden nem engedélyezett felhasználása ellen, addig az új Ptk. szerint a know-how jogosultja csak a tisztességtelen magatartások – a jóhiszeműség és a tisztesség elvét sértő magatartások –

¹⁶ Lontai: i.m.:7.

¹⁷ Lontai: i.m.: 22-23.

¹⁸ Lásd: Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény 86. §. 3. bekezdését.

¹⁹ Megjegyzendő, hogy a 2018. évi LIV. Törvény által történt módosítás során kikerült a meghatározásból az üzleti titok és megmaradt a levéltitok, valamint a hivatásbeli titok.

ellen nyújt védelmet.

A 2018. évi LIV. törvény új fejezetet nyit a know-how szabályozásával kapcsolatban. A törvény a nem nyilvános know-how és üzleti információk (üzleti titkok) jogosulatlan megszerzésével, hasznosításával felfedésével szembeni védelemről szóló 2016/943/EU Irányelvet ülteti át a magyar jogba. Az Irányelv megalkotása azért vált szükségessé, mert az innovatív vállalkozások egyre fokozottabban ki vannak téve az üzleti titok eltulajdonítására irányuló – az Unió belülről vagy kívülről kezdeményezett- tisztességtelen magatartásnak, így pl. az engedély nélküli másolatkészítésnek, az ipari kémkedésnek vagy a titoktartási kötelezettség megsértésének. Az irányelv az üzleti titok védelmét a Ptk. Személyiségi jogok című részétől idegen, ám a jogintézmény természetéhez jobban igazodó vagyoni jellegű rendelkezésen keresztül valósítja meg.

Az Irányelv két fő szabályozási területet foglal magában. Egyrészt új keretet ad az üzleti titokkal kapcsolatos anyagi jogi szabályozásnak, újra definiálva az oltalom tárgyát és kivételeit illetve meghatározza a jogosult, jogsértő és jogsértő áru fogalmát és alkalmazandó szankciórendszert, másrészt az üzleti titokkal kapcsolatos polgári jogviták tekintetében eljárási rendelkezések útján biztosítja az üzleti titok megfelelő védelmét.

Mindezek alapján a jogalkotó azt a megoldást választotta, hogy az üzleti titok védelmére vonatkozó új fogalmi megközelítést, jogintézményeket és eljárási szabályokat nem a Ptk-ban és Pp-ben, hanem egy új jogszabály megalkotás útján tette azokat a nemzeti jog részévé. Az új törvény megalkotásával tehát a természetes és jogi személyek magántitkai változatlanul személyiségi jogi védelmet, míg az üzleti titok és a védett ismert (know-how) a szellemi tulajdonjog védelem logikájára és szankciórendszerére épülő védelmet élveznek majd.²⁰

Az új törvény meghatározza az üzleti titok és a know-how fogalmát. Ennek alapján a védett ismeret (know-how) „Az üzleti titoknak minősülő azonosításra alkalmas módon rögzített, műszaki, gazdasági, vagy szervezési ismeret, tapasztalat vagy ezek összeállítása.”²¹

Ami a szankciórendszert illeti megállapítható, hogy a felrőhatóságtól független szankciók alkalmazásának előfeltétele, hogy a bíróság megállapítsa az üzleti titokhoz fűződő jog megsértését, így ezt mindenképpen kereseti kérelembe kell foglalni. A tisztán személyiségvédelmi elégtétel adására vonatkozó jogkövetkezmény nem szerepel a szankciók között, hangsúlyozva az üzleti titok vagyoni jellegét.²²

Végül megjegyezzük, hogy mivel az új törvény megalkotása uniós irányelv átültetése útján történt, várhatóan időtálló, stabilabb és kiszámíthatóbb lesz a know-how-ra vonatkozó szabályozás.

Felhasznált irodalom

Világhy Miklós: A szellemi alkotások joga, Tankönyv Kiadó, Budapest, 1983.

Lontai Endre: A szellemi alkotások joga, Tankönyv Kiadó, Budapest 1987.

Vékás Lajos (szerk.): a Polgári Törvénykönyv magyarázatokkal, Complex Kiadó, Budapest, 2013.

Tattay Levente, Pintz György, Pogácsás Anett: Szellemi alkotások joga, Szent István Társulat, Budapest, 2011.

1959. évi IV. törvény a Polgári Törvénykönyvről

2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről

2016. évi XCIII. törvény a közös jogkezelésről

2018. évi LIV. törvény az üzleti titok védelméről Általános indokolása

²⁰ A 2018. évi LIV. törvény Általános indokolása.

²¹ Lásd: A 2018. évi LIV. törvény 1. § 2. bekezdését.

²² A 2018. évi LIV. törvény 7. §-ához fűzött indokolás.